

Sygn. akt I UK 107/17

POSTANOWIENIE

Dnia 10 maja 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Beata Gudowska

w sprawie z odwołania [...] Szpitala [...]

im. [...] w N.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w N.

z udziałem zainteresowanych: A. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w N., I. w N. oraz K. T. właściciela NZOZ R. - Poradnia Lekarza Chorób Wewnętrznych w B.

o wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne oraz Fundusz E.,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 10 maja 2017 r.,

skargi kasacyjnej odwołującego się [...] Szpitala [...] im. [...] w N. od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 9 września 2015 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 6 września 2015 r. Sad Apelacyjny w [...], Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił apelację płatnika składek [...] Szpitala [...] im. [...] w N. od wyroku Sądu Okręgowego w N. z dnia 11 września 2014 r., oddalającego jego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w N. z dnia 6 września 2013 r., ustalających podstawę wymiaru składek na składek na ubezpieczenie społeczne (emerytalne, rentowe, chorobowe i

wypadkowe) i zdrowotne oraz na Fundusz E. za pracowników tego płatnika z uwzględnieniem przychodu osiągniętego przez nich z tytułu umów zlecenia zawartych z I. w N. oraz NZOZ R., Poradnia Lekarza Chorób Wewnętrznych w B., podmiotami, z którymi [...] Szpital [...] zawarł umowy o udzielenie zamówienia na zabezpieczenie świadczeń zdrowotnych.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że Sąd Okręgowy przeprowadził właściwe postępowanie dowodowe i dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, które trafnie przyporządkował przepisom art. 8 ust. 2a i art. 18 ust. 1a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 963 ze zm., dalej „ustawa systemowa”), wywodząc, że lekarze i pozostały personel medyczny, w tym między innymi pielęgniarki, położne, pielęgniarze, technicy RTG, psychoterapeuci i fizjoterapeuci, zatrudnieni w [...] Szpitalu [...] w N., byli uznani za pracowników także z tytułu umów cywilnoprawnych.

W skardze kasacyjnej płatnik składek zarzucił naruszenie prawa materialnego, tj. art. 83 § 1 pkt 1 ustawy systemowej, przez nieuwzględnienie tego, że wydanie decyzji określających wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne z uwzględnieniem przychodu z tytułu umowy zlecenia nastąpiło bez uprzedniego wydania decyzji o objęciu zainteresowanych pracowników obowiązkiem ubezpieczenia społecznego z tytułu umowy zlecenia zawartej z osobą trzecią, art. 83 § 1 pkt 1 tej ustawy, oraz art. 36 ust. 2 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 965) przez wydanie decyzji ustalającej podstawę wymiaru składek na Fundusz E. bez uprzedniego uprawomocnienia się decyzji określających wysokość wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe poszczególnych pracowników, art. 83 § 1 pkt 3 ustawy systemowej przez nieuwzględnienie faktu, że na podstawie tego przepisu wydano decyzje ustalające podstawę wymiaru składek podczas, gdy w istocie stanowi on wyłącznie podstawę do wydania decyzji ustalającej wymiar składek. Zarzut naruszenia art. 18 ust. 1 i ust. 1a, art. 20 ust. 1 w związku z art. 8 ust. 2a ustawy systemowej dotyczył błędnej wykładni i niewłaściwego zastosowania - w oderwaniu od uregulowań zawartych w art. 4 pkt 2 lit. a - i w konsekwencji pominięcia definicji legalnej płatnika składek przez uznanie,

że płatnikiem może być podmiot niepozostający z osobą fizyczną w stosunku prawnym uzasadniającym objęcie ubezpieczeniami społecznymi, przyjęcie, że płatnikiem składek w stosunku do osób świadczących pracę na rzecz swojego pracodawcy w ramach zawartych umów cywilnoprawnych z innym niż pracodawca podmiotem jest tenże pracodawca. Naruszenie prawa materialnego, tj. art. 8 ust. 2a ustawy systemowej uzasadnił błędną wykładnię i niewłaściwym zastosowaniem tego przepisu przez przyjęcie, że pracodawca jest płatnikiem składek osób świadczących na jego rzecz pracę w ramach umów cywilnoprawnych zawartych z innym podmiotem, w sytuacji gdy w rzeczywistości z przepisu wynika wyłącznie obowiązek objęciem tej osoby ubezpieczeniami społecznymi, jak pracownika oraz przez błędną, rozszerzającą wykładnię i niewłaściwe zastosowanie tego przepisu do umów, które nie podlegają przepisom kodeksu cywilnego o umowie zlecenia i umowie o dzieło, tj. do umów o udzielanie świadczeń zdrowotnych, a w konsekwencji naruszenie art. 35 i 35a ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej (Dz.U. Nr 91, poz. 408 ze zm.) i art. 132 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1793) przez uznanie, że umowa na udzielanie świadczeń zdrowotnych zawarta przez pracownika z podwykonawcą pracodawcy nie jest umową o udzielanie świadczeń zdrowotnych.

Wytknął także naruszenie art. 18 ust. 1 ustawy systemowej przez uznanie, że stanowi on podstawę prawną sumowania przychodu z tytułu umowy o pracę z przychodem z tytułu umowy cywilnoprawnej zawartej przez pracownika z osobą trzecią oraz art. 4 pkt 2 lit. a tej ustawy przez wymaganie od płatnika składek zachowań naruszających ustawę z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2014 r., poz. 1182) i art. 23 i 24 k.c. i pozostających w sprzeczności z art. 51 Konstytucji RP oraz art. 221 § 1 i 2 k.p., i w konsekwencji obrazę art. 51 Konstytucji przez wprowadzenie domniemania pozaustawowego obowiązku udostępnienia pracodawcy danych dotyczących zatrudnienia pracownika przez zatrudniający pracownika podmiot zewnętrzny, mimo braku możliwości wskazania podstawy prawnej takiego żądania.

Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, skarżący powołał się potrzebę wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości, tj. art. 18 ust. 1a, w

związku z art. 8 ust 2a ustawy systemowej ze względu na brak możliwości zastosowania wskazanych przepisów bez naruszenia art. 51 ust. 1 Konstytucji, art. 23 i art. 24 k.c., ustawy o ochronie danych osobowych i art. 22 § 1 i 2 k.p. Uzasadnił, że pracodawca nie ma możliwości prawnych uzyskania danych dotyczących wynagrodzenia z tytułu umowy cywilnoprawnej ani od zleceniodawcy, ani od osoby wykonującej pracę na podstawie umowy cywilnoprawnej. W jego ocenie, wykładni wymagają także przepisy art. 18 ust. 1a w związku z art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, gdyż budzą poważne wątpliwości wyrażane w licznych interpelacjach poselskich wnoszonych do Ministra Pracy i Polityki Społecznej w tym zakresie.

Podniósł, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, tj. „czy wydanie decyzji określającej wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne u płatnika składek z uwzględnieniem przychodu z tytułu umowy zlecenia w podstawie wymiaru składek z tytułu umowy o pracę może być wydane bez uprzedniej decyzji o objęciu zainteresowanego obowiązkiem ubezpieczenia społecznego u tego płatnika składek, tak jak pracownika”. Jest ono – zdaniem skarżącego - istotne dla porządku prawnego państwa, a niedostatecznie wyjaśnione i ugruntowane w doktrynie i orzecznictwie.

Istnieje także zagadnienie, „czy możliwe i prawidłowe jest wydanie decyzji określających podstawę wymiaru składki na Fundusz E., bez uprzedniego uprawomocnienia się decyzji określających wysokość wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe poszczególnych pracowników” oraz, „czy art. 83 ust. 1 pkt 3 ustawy systemowej może stanowić podstawę prawną do wydania decyzji ustalającej podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne”. Udzielenie odpowiedzi na te pytania może doprowadzić do wyeliminowania z obrotu prawnego decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wydanych na błędnej podstawie prawnej, a ponadto niewykonalnych w drodze egzekucji administracyjnej. Przedstawione zagadnienia prawne nie były dotychczas przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego.

Skarżący dostrzegał przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania także w potrzebie rozstrzygnięcia, „czy z faktu, że art. 133 w związku z art. 132 ust. 3 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków

publicznych ustanawia zakaz zawierania umowy o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej z osobą wykonującą zawód medyczny, jeżeli udziela ona świadczeń opieki zdrowotnej u świadczeniodawcy, który zawarł umowę o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej z Funduszem wynika, że umowa zawarta z taką osobą nie jest umową o udzielenie świadczenia opieki zdrowotnej”. Rozstrzygnięcie tego zagadnienia – jak stwierdził - pozwoli na ustalenie, czy do takich umów mają zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego o umowie zlecenia.

Jednocześnie oświadczył, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, „co wynika z zarzutów zawartych w podstawach skargi kasacyjnej oraz z ich uzasadnienia”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

O tym, co może być przedmiotem istotnego zagadnienia prawnego, na którego istnienie w sprawie wskazuje skarżący jako przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, wyjaśnia między innymi posłużenie się przez ustawodawcę wskazówką, że istotne zagadnienie prawne „występuje w sprawie” i ma znaczenie dla rozstrzygnięcia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, niepubl., z dnia 26 września 2005 r., II PK 98/05, OSNP 2006 nr 15–16, poz. 243 i z dnia 22 lutego 2007 r., I KZ 2/06, OSNP 2008 nr 7–8, poz. 118). Kwestia, w której skarżący uwypuklił faktyczne trudności związane z nałożonym na pracodawców obowiązkiem deklarowania, naliczania i odprowadzania składek od przychodu uzyskanego z tytułu umów cywilnoprawnych, gdy pracodawca nie jest ich stroną, na tle ochrony dóbr osobistych i stosowania przepisów ustawy o ochronie danych osobowych, nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia jako nieregulowana w prawie ubezpieczeń społecznych.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, opartego na przyczynie przewidzianej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., konieczne jest wykazanie, że istnieją poważne i dotychczas nierozstrzygnięte wątpliwości interpretacyjne wskazanego przepisu, lub że na jego podstawie wydawane są odmienne rozstrzygnięcia w tym samych lub bardzo podobnych okolicznościach faktycznych i prawnych. Z kolei wskazanie na istnienie przesłanki przewidzianej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga wyводу prawnego zbliżonego do takiego, jaki przyjęty jest przy przedstawieniu zagadnienia prawnego przez sąd drugiej instancji na podstawie art. 390 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepubl.).

Uzasadnienie wniosku złożonego w niniejszej sprawie nie spełnia tych wymagań. Skarżący nie wykazał, że przedstawione przez niego zagadnienia istnieją jako zagadnienia prawne oraz że nie zostały jeszcze rozstrzygnięte lub że wywołały rozbieżności w orzecznictwie, jak też nie dostarczył żadnych przekonujących argumentów uzasadniających odmienną ocenę prawną od przyjętej przez Sądy obu instancji. W każdym razie uzasadnienie wniosku nie zawiera argumentów umożliwiających Sądowi Najwyższemu stwierdzenie rzeczywistej i istotnej rozbieżności w orzecznictwie sądowym oraz nowości poruszonych kwestii. Co więcej, argumentację wniosku osłabia utożsamienie przyczyn kasacyjnych z zarzutami ujętymi w podstawie skargi, co sugeruje koncentrację wątpliwości, jakie rodzi treść wskazanych przepisów w rozstrzygnięciu własnej sprawy skarżącego a nie na rozwoju doktryny lub dla praktyki sądowej.

W tym aspekcie zresztą nie istnieje już potrzeba wykładni wskazanych przez skarżącego przepisów, ujęta jako przyczyna kasacyjna. Kwestie prawne, które przedstawił, były wielokrotnie rozważane w judykaturze, a w szczególności w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 2 września 2009 r., II UZP 6/09 (OSNP 2010 nr 3-4, poz. 46), stwierdzającej, że pracodawca, którego pracownik wykonuje na jego rzecz pracę w ramach umowy zawartej z osobą trzecią, jest płatnikiem składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe chorobowe i wypadkowe z tytułu tej umowy (por. także wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2010 r., I UK 259/09, niepubl., z dnia 14 stycznia 2010 r., I UK 252/09, niepubl., z dnia 18 października 2011 r., III UK 22/11, niepubl., z dnia 8 grudnia 2014 r., II UK 74/14, niepubl., z dnia

11 maja 2012 r., I UK 5/12, OSNP 2013 nr 9-10, poz. 117, z dnia 24 września 2015 r., I UK 490/14, niepubl., a także z dnia 27 kwietnia 2017 r., I UK 182/26, dotychczas niepublikowany). Wyjaśniono również, że osoba wykonującą pracę na rzecz swego pracodawcy na podstawie umów cywilnych podlega obowiązkowo ubezpieczeniu społecznemu jako pracownik i na tym kwestia jej ubezpieczenia się wyczerpuje (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 1997 r., I PKN 43/97, OSNAPiUS 1997 nr 24, poz. 494, z dnia 3 kwietnia 2014 r., II UK 399/13, niepubl. i z dnia 6 lutego 2014 r., II UK 279/13, niepubl.). Ugruntowany jest w związku tym pogląd, że przedmiotem sprawy o opłacenie przez pracodawcę składki w wysokości równej obciążeniu umowy o pracę i zlecenia wykonywanego na rzecz tego pracodawcy jest jedynie ustalenie właściwej kwoty jej podstawy wymiaru (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2015 r., II UZ 8/15, niepubl., z dnia 19 sierpnia 2015 r., II UZ 14/15, niepubl., z dnia 12 stycznia 2016 r., II UZ 37/15, niepubl. oraz z dnia 15 marca 2016 r., II UZ 57/15, niepubl.).

Problematyka zawierania przez świadczeniodawców umów podwykonawstwa w ramach umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej była ostatnio przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego w postanowieniu z dnia 22 czerwca 2015 r., I UZ 3/15 (niepubl.), w którym stwierdzono, że podwykonawstwo w warunkach określonych w art. 132 ust. 3 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych nie jest możliwe i podważa koncepcję wyłączenia przychodów za wykonywanie takich zobowiązań spod reżimu prawa ubezpieczeń społecznych.

Potwierdzając trafność zaprezentowanych spostrzeżeń, należy przyjąć, że skarga kasacyjna nie wskazuje przyczyn uzasadniających przyjęcie jej do rozpoznania, a także nie jest oczywiście uzasadniona.

Mając to na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji (art. 398⁹ § 1 k.p.c.).